

Huquqni muhofaza qilish organlari kadrlari va ularni tayyorlash sohasida xalqaro hamkorlik

Xolmamatov Fayzulla
kholmamatov.f@gmail.com
Mustaqil izlanuvchi
Qarshi davlat universiteti

Annotatsiya. Maqola huquqni muhofaza qilish organlari kadrlarini tayyorlash va ularning xalqaro hamkorlik doirasidagi faoliyatini o'rganadi. Shuningdek, maqolada xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik qilishning afzalliklari va kelgusida bu yo'nalishdagi strategiyalar muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: huquqni muhofaza qilish organlari, kadrlar tayyorlash, xalqaro hamkorlik, xavfsizlik, xalqaro standartlar.

International cooperation in the field of law enforcement personnel and their training

Kholmamatov Fayzulla
kholmamatov.f@gmail.com
Independent researcher
Karshi State University

Annotation. The article examines the training of law enforcement personnel and their activities within the framework of international cooperation. The article also discusses the advantages of cooperation with international organizations and future strategies in this direction.

Keywords: law enforcement agencies, personnel training, international cooperation, security, international standards.

Международное сотрудничество в области кадров правоохранительных органов и их подготовки

Холмаматов Файзулла
[*kholmamatov.f@gmail.com*](mailto:kholmamatov.f@gmail.com)
Независимый исследователь
Каршинский государственный университет

Аннотация. В статье рассматривается подготовка кадров правоохранительных органов и их деятельность в рамках международного сотрудничества. В статье также рассматриваются преимущества сотрудничества с международными организациями и будущие стратегии в этом направлении.

Ключевые слова: правоохранительные органы, подготовка кадров, международное сотрудничество, безопасность, международные стандарты.

Zamonaviy sharoitda ichki ishlar organlarining yuqori malakali kadrlarini tayyorlash davlatning asosiy vazifalaridan biridir. Ichki ishlar organlari xodimlarini tanlash, o'qitish va tayyorlash davlat faoliyatining eng muhim yo'nalishlari bo'lib, huquqni muhofaza qilish funksiyalarini amalga oshirishni ta'minlaydi[1].

2000 yilda Moskvada bo'lib o'tgan "Polisiya xodimlarini tayyorlash: Muammolar va rivojlanish yo'llari umumevropa miqyosida" xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasida polisiya xodimlarini maxsus tayyorlash samaradorligini oshirish, polisiya va aholi o'rtasidagi yaqin

munosabatlarni mustahkamlash, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash, jamiyatda tinchlik va xavfsizlikni ta'minlash masalalari muhokama etiladi[2].

Huquqni muhofaza qilish organlarini tayyorlash sohasidagi xalqaro hamkorlik jinoyatchilikka qarshi kurashda xalqaro hamkorlikning yangi istiqbolli yo'nalishi hisoblanadi. Dunyoda integratsiya jarayonlari jadal rivojlanib borayotgan, turli sohalarida mamlakatlarning sezilarli darajada yaqinlashishi, jinoyatchilikka qarshi kurashda xalqaro hamkorlik kengayayotgan zamonaviy sharoitda ichki ishlar organlari xodimlarini xalqaro hamkorlikni jadal rivojlantirish sharoitida ishlashga o'rgatish zarurati paydo bo'ldi. Zamonaviy polisiya xodimlari chet tillarini va huquqiy tizimlarning o'ziga xos xususiyatlarini bilishlari kerak bo'ldi. Xalqaro xarakterdagi jinoyatlar soni ortib borayotgan bir sharoitda ularga qarshi kurashishga qodir mutaxassislarni tayyorlash zaruriyati kelib chiqdi. Polisiya xodimlarini xalqaro miqyosdagi jinoyatlarga qarshi kurashishga samarali o'rgatish va milisiya kadrlarini tayyorlash sohasida xalqaro hamkorlikni faol rivojlantirish bilan yaqin xalqaro hamkorlik sharoitida ishlash mumkinligini hayotning o'zi tasdiqladi.

Ko'pgina mamlakatlar o'zlarining milliy kadrlar tayyorlash tizimini isloh qilishlari va takomillashtirishi talab etildi. Huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarini tayyorlash sohasida xalqaro hamkorlikda ishtirok etish orqali davlatlar o'qitishning yangi usullari, ijobiy tajribalari haqida ma'lumot almashish va ulardan polisiyani tayyorlashda foydalanish, mutaxassislar tayyorlashda boshqa davlatlar va xalqaro tashkilotlardan yordam olish, shuningdek, jinoyatchilikka qarshi kurashning zamonaviy usullari va taktikalari bilan o'zaro boyitish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida inson huquqlariga rioya qilish demokratik jamiyatda milisiya faoliyatining asosiy tamoyillaridan biriga aylandi. Inson huquqlarini hurmat qilish tamoyili ham soha kadrlarini tayyorlashning asosiy tamoyili sifatida tan olingan.

Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida inson huquqlarini ta'minlash muammosi xalqaro miqyosda tobora muhim ahamiyat kasb etib bordi. Bu boradagi eng muhim xalqaro hujjatlar, 1979 yildagi huquqni muhofaza qiluvchi organlar xodimlarining odob-axloq kodeksi, 1979 yilgi Yevropa Kengashining polisiya to'g'risidagi deklaratsiyasi va boshqalar qabul qilindi. Shu munosabat bilan ichki ishlar organlari xodimlarini inson huquqlarini himoya qilish bo'yicha xalqaro standartlarga o'rgatish, ichki ishlar organlari xodimlarini malakasini oshirishga xalqaro tashkilotlarni keng jalb etish dolzarb masalaga aylandi[3].

1999-yil may oyida Venada to'rtinchi Xalqaro Polisiya Simpoziumida polisiya tayyorlashni xalqaro miqyosda takomillashtirish va rivojlantirish ko'pchilik mamlakatlar uchun ustuvor vazifa ekanligini ta'kidlanadi.

BMTning 1961 yildagi "Giyohvandlik vositalari to'g'risida"gi yagona Konvensiya, 1971 yildagi "Psixotrop moddalar to'g'risida"gi Konvensiya, 1988 yilda "Giyohvandlik vositalari va psixotrop moddalar bilan noqonuniy muomala qilishga qarshi kurash to'g'risida"gi Konvensiyalar giyohvandlik vositalari va psixotrop moddalardan tibbiy va boshqa qonuniy maqsadlarda foydalanishni va shunday vosita va moddalarning suiiste'mol qilishga yo'l qo'ymaslikni huquqiy tartibga soladi[4]. O'zbekiston ushbu muammoning xalqaro miqyosda hal etilishi jarayonida faol ishtirok etib keldi. O'zbekiston BMTning 1961, 1971 va 1988 yillarda qabul qilgan Konvensiyalariga 1995 yilda qo'shildi. Ayni paytda dunyoning 20 dan ortiq davlatlari bilan giyohvand moddalarni tarqatishga qarshi kurash masalalarida hamkorlik qilish bo'yicha idoralar va hukumatlararo bitimlar imzolandi. Jumladan, Rossiya Federatsiyasi, Ukraina, Belorussiya, Moldova, Gruziya, Ozarbayjon, Qozog'iston, Turkmaniston, Tojikiston davlatlari bilan ikki tomonlama hamda AQSH, Turkiya, Pokiston davlatlari bilan hukumatlararo bitimlar tuzilgan[5].

O'zbekiston "Havo kemasi bortida sodir etiladigan jinoyatlar va boshqalar to'g'risida"gi 1963 yil 14 sentyabrdagi Tokio konvensiyasi, "Havo kemalarini g'ayriqonuniy tarzda egallab olishga qarshi kurashish to'g'risida"gi 1970 yil 16 dekabrdagi Gaaga konvensiyasi, "Fuqaro aviatsiyasi xavfsizligiga qarshi yo'naltirilgan noqonuniy aktlarga qarshi kurashish to'g'risida"gi 1971 yil 23 sentyabrdagi Monreal konvensiyasi, ushbu konvensiyani to'ldiruvchi "Aeroportlarda xalqaro fuqaro aviatsiyasiga xizmat qilish, g'ayriqonuniy harakatlarga qarshi kurashish to'g'risida"gi 1988 yil 24

fevraldagi protokoli, “Xalqaro himoyadan foydalanuvchi shaxslarga, shu jumladan diplomatiya agentlariga qarshi jinoyatlarni oldini olish va bunday jinoyatlar uchun jazolash to‘g‘risida”gi 1973 yil 14 dekabrda konvensiyasi, “Odamlarni garovga olishga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi 1979 yil 17 dekabrda Vena xalqaro konvensiyasi, “Yadroviy materialni jisman himoya qilish to‘g‘risida”gi 1979 yil 26 oktyabrda Vena konvensiyasi, “Plastik portlovchi moddalarni topa olish maqsadida markirovka qilish to‘g‘risida”gi 1991 yil 1 martda Monreal konvensiyasi, “Bombali terrorizmga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi 1997 yil 15 dekabrda halqaro konvensiyasi, “Terrorizmni moliyalashtirishga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi 1999 yil 9 dekabrda halqaro konvensiyasi, bundan tashqari “Terrorizm, separatizm va ekstremizmga qarshi kurash to‘g‘risida”gi 2001 yil 15 iyundagi Shanxay konvensiyasini radifikatsiya qildi[6].

Birlashgan Millatlar Tashkilotining 2000 yil 15 noyabrda Transmilliy uyushgan jinoyatchilikka qarshi konvensiyasi, MDH davlatlarining 1996 yil 12 aprelda iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish to‘g‘risidagi bitimi, Rossiya Federatsiyasi Hukumati va Isroil Davlati Hukumati o‘rtasida jinoyatchilikka qarshi kurashish bo‘yicha hamkorlik to‘g‘risidagi bitimi polisiyani tayyorlash sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshirishning tashkiliy shakllarini o‘rganish va tizimlashtirishda muhim ahamiyatga ega bo‘ldi.

Turli davlatlarning hukumatlari jinoyatchilikka qarshi kurashda faol hamkorlik qilib, jinoyat faktlarini aniqlash va ularga chek qo‘yishga harakat qilindi.

“Shanxay hamkorlik tashkiloti” (SHHT) Mintaqaviy aksiterror tuzilmasiga a‘zo davlatlar tomonidan bir qator kelishuv va shartnomalar imzolandi. Xususan, “SHHT aksiterror tashkiliy bo‘limlari uchun kadrlar tayyorlash to‘g‘risidagi kelishuv” va boshqalar ham kiritilgan[7].

Huquqni muhofaza qilish sohasi ta‘limi va kadrlar tayyorlash tizimining vujudga kelishi dunyo mamlakatlari ta‘lim tizimi va kadrlar tayyorlashning tarkibiy qismi sifatida kup asrdan buyon yashab keldi. Ushbu ta‘lim pedagogikaning o‘qitish va tarbiyalash jarayonlariga muvofiqlashtirilgan holda uning yutuqlari va an‘analariga asoslanadi. Mustaqillik yillari O‘zbekiston huquqni muhofaza qilish organlari uchun kadrlar tayyorlash bilan shug‘ullangan ta‘lim muassasalari ham xorijiy mamlakatlar bilan yaqindan hamkorlik aloqalarini o‘rnatdi. Masalan, O‘z R IIV Akademiyasi ham dunyoning qator davlatlari va nufuzli xalqaro tashkilotlar bilan aloqalar o‘rnatib, muayyan natijalarga erishdi. IIV Akademiyasining bir qator professor-o‘qituvchilari AQSH, Germaniya, Italiya, Rossiya, Shvesiya, Fransiya, Vengriya, Avstriya kabi bir qator mamlakatlarning polisiya ta‘lim muassasalarida malaka oshirdi.

Xullas, huquqni muhofaza qilish organlari kadrlarini tayyorlash sohasidagi xalqaro hamkorlik jinoyatchilikka qarshi kurash bo‘yicha xalqaro hamkorlik sohasi bo‘lib, davlat organlari, ichki ishlar vazirliklari yoki boshqa polisiya tuzilmalari, xalqaro hukumat va nodavlat tashkilotlari o‘rtasidagi hamkorlikni, ichki ishlar organlari xodimlarini ishga qabul qilish samaradorligini oshirish va oshirish, milisiya idoralari xodimlarining xalqaro malakasini oshirish, ichki ishlar organlari xodimlarining xalqaro malakasini oshirish, ichki ishlar organlari xodimlarining malakasini oshirish, ichki ishlar idoralari xodimlarining malakasini oshirishni anglatadi. Xodimlarni tayyorlash sohasidagi xalqaro hamkorlik turli mamlakatlarda polisiya xodimlarini tayyorlashni tashkil etish va usullaridagi sezilarli farqlar sharoitida amalga oshiriladi.

Huquqni muhofaza qilish sohasidagi xalqaro hamkorlik asosan hukumatlararo va idoralararo xarakterdagi ikki tomonlama xalqaro shartnomalar asosida amalga oshiriladi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Бородин С.В., Ляхов Е.Г. Международное сотрудничество в борьбе с уголовной преступностью. М., 1983.
2. Алексеева Т. О. Международное сотрудничество в области подготовки полицейских кадров. Автореф. дисс... юрид. наук. –Москва, 2003.
3. Алексеева Т. О. Международное сотрудничество в области подготовки полицейских кадров. Автореф. дисс... юрид. наук. –Москва, 2003.

4. Инсон ва қонун, 2002 йил 19 февраль.
5. Тоҳиров Ф Гиёҳвандлик – хавfli иллат // Инсон ва қонун, 2002 йил 5 февраль.
6. Диний экстремизм ва терроризмга қарши курашишга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар тўплами. Қўлланма, Тошкент- 2015. 5-49 бетлар.
7. Матлюбов Б.А. Терроризм ва экстремизмга қарши курашиш: муаммо ва ечимлар: Ўқув қўлланма. – Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2018. – Б.147.